

Kryterium przedmiotowe warunkujące uzyskanie pomocy społecznej

Zasadniczo kryterium przedmiotowe do przyznania świadczenia z pomocy społecznej określa art. 2 ust. 1 ustawy. Pomoc społeczna jest udzielana ze względu na trudne sytuacje życiowe jednostki lub rodziny, połączone z niemożnością przezwyciężenia problemów przy wykorzystaniu własnych uprawnień, możliwości i zasobów. Ustawa nie definiuje jednak tych sytuacji, jedynie w art. 7 wskazuje najczęstsze powody ich powstawania. Okoliczności powodujące trudności życiowe, zgodnie z tym artykułem, to:

- 1) ubóstwo,
- 2) sieroctwo,
- 3) bezdomność,
- 4) bezrobocie,
- 5) niepełnosprawność,
- 6) długotrwała lub ciężka choroba,
- 7) przemoc w rodzinie,
- 8) potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność,
- 9) bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- 10) brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze,
- 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status

uchodźcy,

12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,

13) alkoholizm lub narkomania,

14) zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa,

15) klęski żywiołowe lub ekologiczne.

W ramach kryterium przedmiotowego można wyróżnić, tzw. próg dochodowy, który wyznacza prawo do części świadczeń z pomocy społecznej. Prawo do niektórych świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przyznawanej ze względu na nie osiągnięcie progu dochodowego przysługuje:

1) osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza 477 zł. Osoba samotnie gospodarująca, to osoba prowadząca jednoosobowe gospodarstwo domowe (art. 8 ust. 1 pkt 1 i 6 pkt 10),

2) osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza 351 zł, zwanej dalej kryterium dochodowym na osobę w rodzinie (art. 8 ust. 1 pkt 2),

3) rodzinie, której dochód nie przekracza kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Przy czym za rodzinę ustawa uznaje osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące (art. 8 ust. 1 pkt 3 i art. 6 pkt 14),

oraz przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2 – 15 lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej.[\[1\]](#)

Kryterium dochodowe nie ma zastosowania w przypadku świadczenia zasiłku celowego (art. 40 ust. 3), specjalnego zasiłku celowego w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub

rodziny, zasiłku okresowego, zasiłku celowego lub pomocy rzeczowej, pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku lub wydatków na pomoc rzeczową (art. 41), w razie udzielenia:

1) rodzinie zastępczej pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka (art. 78),

2) pomocy dla uchodźcy w celu wspierania jego procesu integracji w Polsce (art. 91).

Istota kryterium przedmiotowego w systemie pomocy społecznej

Kryterium przedmiotowe warunkujące uzyskanie pomocy społecznej odnosi się do okoliczności faktycznych i życiowych, które uzasadniają interwencję państwa w sferze socjalnej. W odróżnieniu od kryterium podmiotowego, które koncentruje się na cechach osoby lub rodziny, kryterium przedmiotowe dotyczy rodzaju problemów, potrzeb oraz zdarzeń, z jakimi mierzy się osoba ubiegająca się o pomoc. Jego istotą jest określenie, jakie sytuacje życiowe mogą zostać uznane za wymagające wsparcia ze strony systemu pomocy społecznej.

Znaczenie kryterium przedmiotowego wynika z funkcji, jaką pełni pomoc społeczna w systemie zabezpieczenia społecznego. Pomoc ta ma charakter interwencyjny i kompensacyjny, co oznacza, że jej uruchomienie następuje w odpowiedzi na konkretne trudności życiowe. Kryterium przedmiotowe pozwala na identyfikację tych trudności oraz na odróżnienie ich od sytuacji, które powinny być rozwiązywane przy wykorzystaniu innych instrumentów polityki publicznej lub zasobów własnych jednostki.

W sensie normatywnym kryterium przedmiotowe jest zakotwiczone w przepisach prawa, które wskazują katalog okoliczności uzasadniających przyznanie pomocy społecznej. Katalog ten ma na celu ujednolicenie praktyki stosowania prawa oraz zapewnienie równego traktowania osób znajdujących się w

porównywalnych sytuacjach. Jednocześnie jego interpretacja wymaga uwzględnienia celu ustawy oraz zasad ogólnych pomocy społecznej.

Kryterium przedmiotowe pełni również funkcję selekcyjną, ograniczając dostęp do pomocy społecznej do sytuacji rzeczywiście uzasadniających wsparcie publiczne. Jest to szczególnie istotne z punktu widzenia ochrony środków publicznych oraz zapewnienia stabilności finansowej systemu pomocy społecznej. Bez jasno określonych przesłanek przedmiotowych pomoc mogłaby ulec nadmiernemu rozszerzeniu.

Analiza kryterium przedmiotowego pozwala lepiej zrozumieć, w jaki sposób prawo pomocy społecznej reaguje na różnorodne formy zagrożeń społecznych. Kryterium to stanowi pomost pomiędzy abstrakcyjnymi normami prawnymi a konkretną sytuacją życiową osoby lub rodziny, decydując o uruchomieniu mechanizmów wsparcia.

Zakres sytuacji życiowych objętych kryterium przedmiotowym

Zakres kryterium przedmiotowego obejmuje sytuacje życiowe, które uniemożliwiają lub istotnie utrudniają samodzielne zaspokajanie podstawowych potrzeb. Są to okoliczności, które mają charakter obiektywny i niezależny od chwilowych preferencji jednostki. Prawo pomocy społecznej zakłada, że wsparcie publiczne powinno być udzielane wówczas, gdy trudności mają charakter realny, trwałe lub nagłe i przekraczają możliwości samopomocy.

Kryterium przedmiotowe koncentruje się na przyczynach trudnej sytuacji życiowej, takich jak utrata zdolności do pracy, brak środków utrzymania, zaburzenia funkcjonowania rodziny czy ograniczona samodzielność wynikająca z wieku lub stanu zdrowia. Istotne jest przy tym nie samo wystąpienie określonego zdarzenia, lecz jego wpływ na zdolność osoby lub rodziny do normalnego funkcjonowania w społeczeństwie.

W praktyce stosowania prawa kryterium przedmiotowe wymaga

dokonania oceny, czy dana sytuacja rzeczywiście uzasadnia uruchomienie pomocy społecznej. Ocena ta ma charakter kompleksowy i obejmuje zarówno aspekt materialny, jak i niematerialny, taki jak relacje społeczne, zdolność do samodzielnego podejmowania decyzji czy poziom integracji społecznej.

Zakres sytuacji objętych kryterium przedmiotowym nie jest całkowicie zamknięty. Choć ustawodawca wskazuje określone typy trudności życiowych, praktyka pokazuje, że życie społeczne generuje nowe formy zagrożeń, które nie zawsze dają się jednoznacznie zakwalifikować. W takich przypadkach konieczna jest wykładnia funkcjonalna, uwzględniająca cele pomocy społecznej.

Jednocześnie rozszerzająca interpretacja kryterium przedmiotowego musi być stosowana z ostrożnością. Zbyt szerokie rozumienie przesłanek przedmiotowych mogłoby prowadzić do rozmycia granic pomocy społecznej oraz do nadmiernego obciążenia systemu. Dlatego też kluczowe znaczenie ma zachowanie równowagi pomiędzy elastycznością a pewnością prawa.

Kryterium przedmiotowe a ocena potrzeb i sytuacji życiowej

Kryterium przedmiotowe stanowi podstawę do oceny potrzeb osoby lub rodziny ubiegającej się o pomoc społeczną. Ocena ta nie ogranicza się do stwierdzenia istnienia określonej trudności, lecz obejmuje analizę jej skali, przyczyn oraz skutków. Celem takiej analizy jest ustalenie, czy pomoc społeczna jest właściwym instrumentem wsparcia oraz w jakim zakresie powinna zostać udzielona.

W tym kontekście kluczową rolę odgrywa wywiad środowiskowy, który pozwala na zebranie informacji niezbędnych do zastosowania kryterium przedmiotowego. Wywiad ten umożliwia zidentyfikowanie rzeczywistych problemów, z jakimi mierzy się osoba lub rodzina, oraz ocenę ich wpływu na codzienne

funkcjonowanie. Kryterium przedmiotowe nabiera dzięki temu wymiaru praktycznego, a nie jedynie deklaratywnego.

Ocena sytuacji życiowej w oparciu o kryterium przedmiotowe musi uwzględniać dynamikę problemów społecznych. Trudności, które początkowo mają charakter przejściowy, mogą z czasem przekształcić się w problemy strukturalne wymagające długofalowego wsparcia. Z drugiej strony niektóre sytuacje mogą ulec poprawie bez konieczności długotrwałej interwencji.

Kryterium przedmiotowe pozwala także na różnicowanie form pomocy w zależności od rodzaju i intensywności potrzeb. Pomoc społeczna nie jest jednolita i obejmuje zarówno świadczenia pieniężne, jak i usługi społeczne czy działania o charakterze integracyjnym. Właściwa identyfikacja przesłanek przedmiotowych ma zatem bezpośredni wpływ na skuteczność udzielanego wsparcia.

Jednocześnie ocena przedmiotowa nie może być oderwana od zasad etycznych pomocy społecznej. Organy pomocy muszą zachować szczególną wrażliwość na sytuację osób ubiegających się o pomoc, unikając uproszczonych ocen oraz schematycznego podejścia. Kryterium przedmiotowe powinno służyć ochronie osób w potrzebie, a nie ich wykluczeniu.

Znaczenie kryterium przedmiotowego dla ochrony środków publicznych

Kryterium przedmiotowe odgrywa istotną rolę w ochronie środków publicznych przeznaczonych na pomoc społeczną. Ponieważ system ten finansowany jest ze środków publicznych, państwo ma obowiązek zapewnienia, że wsparcie trafia do osób, których sytuacja życiowa rzeczywiście uzasadnia interwencję. Kryterium przedmiotowe stanowi jeden z podstawowych mechanizmów realizacji tego obowiązku.

Dzięki jasno określonym przesłankom przedmiotowym możliwe jest ograniczenie ryzyka przyznawania pomocy w sytuacjach, które nie mieszczą się w zakresie zadań pomocy społecznej. Pozwala

to na koncentrację zasobów na osobach najbardziej potrzebujących oraz na zapobieganie rozproszeniu środków. W ten sposób kryterium przedmiotowe przyczynia się do zwiększenia efektywności systemu.

Z punktu widzenia finansów publicznych kryterium to umożliwia także planowanie wydatków oraz prognozowanie zapotrzebowania na świadczenia i usługi społeczne. Znajomość najczęściej występujących przesłanek przedmiotowych pozwala na dostosowanie polityki społecznej do realnych potrzeb społeczeństwa oraz na lepsze zarządzanie zasobami.

Jednocześnie nadmiernie restrykcyjne stosowanie kryterium przedmiotowego może prowadzić do wykluczenia osób, które znajdują się w trudnej sytuacji, lecz nie spełniają w pełni formalnych przesłanek. Taka praktyka może w dłuższej perspektywie generować wyższe koszty społeczne, związane z pogłębianiem się problemów i koniecznością późniejszej, bardziej kosztownej interwencji.

Dlatego też ochrona środków publicznych musi być postrzegana w szerszym kontekście społecznej efektywności pomocy. Kryterium przedmiotowe powinno umożliwiać wczesne reagowanie na problemy społeczne, co sprzyja ograniczaniu ich eskalacji i zmniejsza obciążenie systemu w przyszłości.

Rola kryterium przedmiotowego w ewolucji pomocy społecznej

Współczesne systemy pomocy społecznej podlegają ciągłym zmianom, wynikającym z przeobrażeń społecznych, ekonomicznych i demograficznych. Kryterium przedmiotowe odgrywa w tym procesie istotną rolę, ponieważ stanowi narzędzie adaptacji systemu do nowych form zagrożeń społecznych. Jego elastyczność pozwala na reagowanie na problemy, które nie były wcześniej w pełni rozpoznane.

Zmieniające się warunki życia, nowe formy zatrudnienia, migracje oraz przemiany struktury rodzinnej wpływają na charakter trudności, z jakimi mierzą się jednostki. Kryterium

przedmiotowe musi zatem ewoluować, aby pozostawać adekwatnym do rzeczywistości społecznej. Oznacza to konieczność okresowej rewizji przepisów oraz praktyki ich stosowania.

Kryterium przedmiotowe ma również znaczenie w kontekście integracji pomocy społecznej z innymi obszarami polityki publicznej. Umożliwia identyfikację problemów, które wymagają współdziałania różnych instytucji, takich jak ochrona zdrowia, edukacja czy rynek pracy. Dzięki temu pomoc społeczna może pełnić funkcję koordynacyjną.

W perspektywie długoterminowej właściwe stosowanie kryterium przedmiotowego sprzyja budowaniu spójnego i skutecznego systemu pomocy społecznej. Pozwala ono na zachowanie równowagi pomiędzy potrzebą ochrony osób w trudnej sytuacji a koniecznością racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi.

Kryterium przedmiotowe warunkujące uzyskanie pomocy społecznej stanowi jeden z kluczowych elementów decydujących o funkcjonowaniu systemu pomocy społecznej. Jego znaczenie polega na precyzyjnym określeniu sytuacji życiowych uzasadniających wsparcie, zapewnieniu efektywności systemu oraz ochronie interesu publicznego. Jeśli chcesz, mogę przygotować kolejny artykuł dotyczący relacji między kryterium przedmiotowym i dochodowym albo praktycznych problemów ich stosowania.

[\[1\]](#) Ustawa o pomocy społecznej.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.